

Alkoholidementia hoitotyön näkökulmasta

PÄIHDELÄÄKETIETEEN PÄIVÄT 8.3.2019

SH KATJA ORANEN

HELSINGIN SAIRAALA / SUURSUON SAIRAALA, AKUUTTI
PÄIHDEKUNTOUTUSOSASTO 12

Suursuon sairaala os. 12 – Akuutti päihdekuntoutusosasto

- 28 (+2) paikkainen perusterveydenhuollon vuodeosasto, johon pyritään sijoittamaan aktiivisen alkoholiongelman omaavia potilaita oli hoitoon tulon syy käytännössä mikä tahansa.
- Somaattisen sairauden hoidon ohella pyritään puuttumaan myös alkoholiongelmaan.
- Moniammatillista osaamista sekä aktiivista yhteistyötä alueen päihdeklินิกoiden sekä laitospäihdekuntoutusyksiköiden kanssa
- Keskimääräinen hoitoaika potilailla n. 1kk

Suursuon sairaala os. 12 – Akuutti päihdekuntoutusosasto jatkuu

- ▶ Potilaiden ikä vaihtelee 18-100 v. Pääsääntöisesti osastolla on kuitenkin keski-ikäisiä ja ikääntyneitä.
- ▶ Potilailla paljon monidiagnooseja, usein masennus/mielenterveystaustaa
- ▶ Paljon pitkäaikaisia sosiaalisia ongelmia kuten syrjäytyneisyyttä, kodittomuutta jne. Nämä tuovat haastetta jatkohoidon suunnittelulle.

Alkoholinkäytön selvittäminen

- ▶ Joskus on vaikea saada selkoa kuinka paljon ja mitä potilas on juonut ennen osastolle tuloa (<-> sekakäytön mahdollisuus)
- ▶ Alkoholin käyttötottumuksista kysyminen ja siitä keskusteleminen (Audit)
- ▶ Muistiongelmien?
- ▶ Ei nähdä syy-yhteyttä sairastumiseen, ottaa "sydänlääkkeeksi" (kuinka paljon ja mitä ja kuinka usein?)'
- ▶ Omaisen ja puolison haastattelu, käytön mahdollistajat
- ▶ Usein potilailla ei ole lähiomaisia
- ▶ Alkoholinkäytön monet syyt: yksinäisyys, masennus, univaikeudet, kivut

Alkoholidementia

- ▶ Runsas ja pitkäaikainen alkoholin käyttö heikentää kognitiota ajan mittaan. Yli 65-vuotiasta runsaasti alkoholi käyttävistä joka neljännellä voidaan todeta dementiatasoinen muistihäiriö.
- ▶ Muistisairauden esiintyvyys on suurempi alkoholia runsaasti käyttävillä kuin kohtuullisesti alkoholia käyttävillä. Alkoholisteilla riski jopa 5-kertainen
- ▶ Syyt dementian kehittymiselle ovat moninaiset; alkoholin toksinen vaikutus aivoihin, heikko ravitsemus, aivovammat, muiden sairauksien huono hoito.
- ▶ Muut keskushermostovauriot: traumat, infektiot, vitamiinipuutokset (esim. Wernicke), maksakirroosi (hepatoenkefalopatia), elektrolyyttihäiriöt jne.
- ▶ Alkoholistille voi kehittyä myös muu dementoiva sairaus kuten Alzheimerin tauti.

Alkoholidementian diagnoosi

- ▶ Voidaan tehdä vasta riittävän pitkän raittiin jakson jälkeen, >3 kk?
- ▶ Tyypillinen anamneesi ja kliiniset löydökset
- ▶ Dementian oirekriteerit täyttyvät: laaja-alainen henkisten kykyjen heikentyminen joka haittaa jokapäiväistä selviytymistä.
- ▶ Kuvantamislöydös: sentraalinen atrofia (isot aivokammiot), pikkuaivoatrofia

Alkoholidementian oireet ja hoito

- ▶ Muistiongelmät eivät välttämättä ole keskeisin oire vaan erilaiset toiminnanohjauksen vaikeudet.
- ▶ Tyypillistä: persoonallisuuden muutokset, impulsiivisuus, käytösoireet
- ▶ Käytösoireiden takia joudutaan usein lääkitsemään (lääkkeiden sivuvaikutukset)
- ▶ Alkoholin käytön lopettaminen pysäyttää sairauden etenemisen, joskus tapahtuu vähäistä kognition ja toimintakyvyn paranemista.
- ▶ Univaikeudet

Alkoholidementian oireiden näkyminen arjessa

- ▶ Muistiongelmia – aikaan ja paikkaan orientoitumattomuus
- ▶ Sairaudentunnottomuus
- ▶ Mielialan vaihtelu hyvinkin nopeasti
- ▶ Fyysinen ja verbaalinen aggressiivisuus
- ▶ Onko esim. itsestään huolehtimisen vaikeus oire vai pitkäaikaisen välinpitämättömyyden seurausta (rutiinin puute)?
- ▶ Usein tavaroiden keräilyä (myös muiden omaisuuden), käsidesin juomista, vanhojen totuttujen asioiden kaipaaminen (esim. tupakointi) jne.

Yhteenvetoa

- ▶ Osastolla samanaikaisesti niin somaattisen ongelman vuoksi olevia potilaita kuin pitkittyneessä deliriumissa olevia.
- ▶ Hoitajamitoitus arkena:
 - Aamu: 6-7 (joista yksi huolehtii lääkehoidosta ja toinen on ns. vastaava hoitaja, joka huolehtii kotiutuksista yms.
 - Ilta: 5 hoitajaa, joista kentällä 4
 - Yö: 2 hoitajaa, joista toinen aina sairaanhoitaja
- ▶ Usein haastavaa, jos osastolla yhtäaikaisesti todella sekavia/deliriööttisiä potilaita. Melko paljon myös saattohoitovaiheessa olevia potilaita.